

ARAŞTIRMA MAKALESİ

İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin Temel Sorunları

Ekrem ERDOĞAN¹ Kemal Gökmen GENÇ²

MAKALE BİLGİSİ

Başvuru: 29.04.2023

Kabul: 25.05.2023

Online Yayın:
31.05.2023

Anahtar Kelimeler:

İSG profesyonelleri
İş güvenliği uzmanı
İşyeri hekimi
Diğer sağlık personeli
Tekniker

Kaynak Gösterimi,
Erdoğan, E. & Genç
K.G. (2023). İş Sağlığı
ve Güvenliği
Profesyonellerinin
Temel Sorunları. Bilgi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 25 (1), 57-93
DOI: 10.54838/bilgi
sosyal.1289671

Özet

Amaç- Bu çalışma, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) profesyonellerinin ana sorunlarını tespit etmeyi ve çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem/Metodoloji/Dizayn- Çalışmada bu sorunları tespit etmek amacıyla 50 İSG profesyoneli ile mülakatlar yapılmıştır. Toplanan veriler betimsel analize tabi tutulmuştur.

Sonuçlar- Çalışma sonucunda; iletişim, iş birliği, denetim, mevzuat, farkındalık, güvenlik kültürü, güvenlik liderliği ile işveren ve yönetim eksenli problemlerin yaşandığı ortaya çıkmıştır.

Katkı/Farklılıklar- Literatürde saha araştırmaları İSG profesyonellerinden çoğunlukla iş güvenliği uzmanlarına dönüktür. Bu çalışmada tüm İSG profesyonellerinin görüşleri analiz edilmiştir.

1 Sorumlu Yazar: Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Esentepe Kampüsü, Serdivan-Sakarya ✉ erdogan@sakarya.edu.tr, **ORCID:** 0000-0003-3170-0970

2. Doktora Öğrencisi., Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Esentepe Kampüsü, Serdivan-Sakarya ✉ kgokmengenc@subu.edu.tr, **ORCID:** 0000-0003-3170-0970

RESEARCH ARTICLE

The Main Problems of Occupational Health and Safety Professionals

Ekrem ERDOĞAN¹ Kemal Gökmen GENÇ²

ARTICLE INFO

Submitted: 29.04.2023

Accepted: 25.05.2023

Published Online:
31.05.2023

Keywords:

OHS professionals
Occupational safety
specialist
Workplace doctor
Other health personnel
Technician.

To cite this article

Erdoğan, E. & Genç
K.G. (2023). The main
problems of
occupational health and
safety professionals.
Bilgi Sosyal Bilimler
Dergisi, 25 (1), 57-93.
DOI: 10.54838/bilgi
sosyal.1289671

Abstract

Purpose- This study aims to identify the main issues of occupational health and safety professionals (OHS) and offer solutions.

Methodology/Approach/Design- To identify these issues in the study, interviews were conducted with 50 OHS professionals. The obtained data were analysed descriptively.

Findings- As a result of the study, it has been revealed that there are problems related to communication, cooperation, supervision, legislation, awareness, safety culture, safety leadership, and employer and management.

Originality/Value- Case studies in the literature are mainly directed to occupational safety experts rather than OHS professionals. In this study, the opinions of all OHS professionals were analysed.

1 Corresponding Author: Prof. Dr., Sakarya University, Faculty of Politics Esentepe Campus, Serdivan-Sakarya ✉ eerdogan@sakarya.edu.tr, **ORCID:** 0000-0003-3170-0970

2. PhD Student, Sakarya University, Institute of Social Sciences,, Esentepe Campus, Serdivan-Sakarya ✉ kgokmengenc@subu.edu.tr, **ORCID:** 0000-0003-3170-0970

Giriş

İş sağlığı ve güvenliği (İSG); işyerini ve işyeri dışını da kapsayan bir yöne sahiptir. Güvenlik kültürünü, sağlık ve güvenlik tedbirlerini, eğitimleri, bu tedbir ve eğitimleri uygulayanları kapsamaktadır. Temelde tıbbi ve teknik yönü ön plandadır. Yasalardan kaynaklı hukuki bir boyuta sahiptir. Ancak tıbbi ve teknik gereklilikler dikkate alınarak oluşturulan yasal zorunlulukların, her işletmenin ihtiyacına göre tasarlanarak uygulanması gerekmektedir. İSG sürecinin sağlıklı yürüyebilmesinde önemli aşamalardan birisi işletmelerin gereksinimleri çerçevesinde bir tasarımın yapılması ve bunun uygulanmasıdır. Gerçekten İSG sürecini sağlıklı bir şekilde yürütmek isteyen işyerleri için İSG profesyonelleri önem arz etmektedir.

İSG profesyonelleri işyerinde ya da işyerinden kaynaklı oluşan, çalışanların sağlık ve esenliğini bozabilecek tehlike ve riskleri analiz etme, bu tehlike ve risklerin öngörülmesini, tanınmasını, değerlendirilmesini ve kontrolünü yapmak adına sorumluluğa sahip kişilerdir. Ne yazık ki bu süreçte bu kişiler işyerinden, işverenden ve çalışanlardan kaynaklı bazı sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlar, ulusal ve küresel düzeyde pek çok düzenlemeye rağmen arzu edilen düşük seviyelere getirilememektedir (Özkan ve diğerleri, 2023: 247).

İş kazaları ve meslek hastalıkları küresel ölçekte önemli bir sosyo-ekonomik maliyete yol açmaktadır. ILO (2021)'ya göre; Dünyada yaklaşık 2,3 milyon kişinin çalıştığı işiyle alakalı kazalara uğradığı ya da hastalıklara tutulduğu tahmin edilmektedir. Bu durum dünyada her gün 6000'den fazla ölümün sadece İSG aksaklıklarından kaynaklandığını göstermektedir. Veriler belirli aralıklarla yapılan güncellemelere göre değişse de günümüzde bu sayılar artmaktadır. Ekonomik olarak bunun maliyeti Dünyada yıllık GSYİH'nin %4'ü civarındadır. Bu maliyetleri minimize edebilmek için birçok tedbirin yanında, İSG profesyonellerinin nicelik ve niteliklerinin artırılması ve böylelikle işyerlerinde İSG

kültürünün tabana yayılmasının sağlanması gerekmektedir. Türkiye’de İSG profesyonellerinin dağılımı incelendiğinde problemin hem nicelik hem de nitelikle ilişkili olduğu görülmektedir. Ülkemizde İSG profesyonellerinin toplam sayısı 100 binin biraz üzerindedir. Kendi içinde sınıflandırıldığında iş güvenliği uzmanlık belgesi alanların sayısı; A sınıfında 15.416, B sınıfında 22.204 ve C sınıfında 34.924’tür. İşyeri hekimliği belgesini almaya hak kazanmış kişilerin sayısı 29.260 ve hem işyeri hekimliği hem de iş güvenliği uzmanlık belgesi alanların sayısı da 2.209’dur. Diğer sağlık personeli belgesini almaya hak kazanmış kişileri incelendiğinde, 14.672 olduğu görülmüştür (İSG Kâtip, 2022: 1). Bu tablo bize Türkiye genelinde İSG profesyonellerinin sayısının artırılmasının gerekli olduğunu göstermektedir. Bu amaçla yükseköğretimde bazı girişimler olmuştur. Bazı üniversitelerde özellikle İSG önlisans programları açılarak bu sayı arttırılmaya çalışılmaktadır. Ancak sadece sayı arttırmak yetmeyecektir. Aynı zamanda niteliği arttırmak için ulusal İSG sistemlerini oluşturan bütün yapı taşlarını koordine etmek ve uygulamak adına çok boyutlu bütüncül bir sisteme ihtiyaç vardır.

İSG profesyonelleri denildiğinde genel olarak iş güvenliği uzmanları anlaşılabilir ancak bunun yanında işyeri hekimleri, diğer sağlık personelleri ve teknikerler de bu kapsama girmektedir. Türkiye’de yapılan araştırmalara bakıldığında genellikle iş güvenliği uzmanlarına odaklanıldığı diğer profesyonellere dönük saha araştırmalarının çok nadir olduğu görülmektedir. Oysa çok boyutlu ve bütüncül bir İSG sisteminde tüm İSG profesyonellerinin sorunlarına odaklanmak gereklidir. Bu nedenle bu araştırmaya iş güvenliği uzmanlarının yanında iş yeri hekimleri, diğer sağlık personelleri ve teknikerler de eklenmiştir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde çalışmada kullanılan kavramlar tanımlanmıştır. Daha sonra İSG profesyonellerinin sorun alanları ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Son olarak İSG profesyonellerinin temel sorunlarına dönük saha araştırmasından elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Saha araştırması katılımcılarla yarı yapılandırılmış yüz yüze mülakatlar yapılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler belirli temalar oluşturacak şekilde tasnif edilmiştir. Ayrıca bu temalar kapsamında kabul edilen cevaplar da yüzdelik dilimler itibariyle ifade edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi; iletişim ve işbirliği, denetim, mevzuat, farkındalık, güvenlik kültürü, güvenlik liderliği ile işveren ve yönetim eksenli problemler başlıklarında yapılmıştır.

1. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde; İSG, iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, diğer sağlık personeli ve tekniker kavramları açıklanmıştır.

İSG, çok boyutlu yapısı nedeniyle disiplinler arası bir kavramdır. Literatürde genellikle tıbbi ve teknik yönden tanımlamalar yapılmıştır. Bu açıdan İSG, işyerinde ya da işyerinden kaynaklı oluşan, çalışanların sağlık ve esenliğini bozabilecek tehlike ve risklerin, olası çevresel etkilerinin analizi yapılarak, bu tehlike ve risklerin öngörülmesi, tanınması, değerlendirilmesi ve kontrolü ile ilgili bir kavramdır (Alli, 2008: 1-13). İSG tüm çalışanların sosyal, zihinsel ve fiziksel refahını içermektedir. Dolayısıyla işle alakalı yaralanmaların ve hastalıkların önlenmesinin yanı sıra çalışanların sağlığının korunması ve geliştirilmesi ile ilgilenen bir disiplindir. Çalışma koşullarının ve ortamının iyileştirilmesini amaçlayarak pek çok farklı meslekte profesyonellerle ortak çatıda buluşarak iş güvenliğine, iş sağlığına, iş hijyenine, işyerinde esenliğe ve çalışma ortamının iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Van Dijk ve diğerleri, 2011: 12-14).

İSG kavramını, tıbbi ve teknik açıdan bölümlendirerek de tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda tıbbi boyutuyla iş sağlığı kavramı; işin insana ve her insanın da işine uyumuyla ilgilidir. İş sağlığı; bütün mesleklerde çalışanların en üst seviyede fiziksel, zihinsel ve sosyal esenliğinin desteklenmesi ve sürdürülmesi; çalışanların iş şartlarından kaynaklanan

sağlık koşullarından uzaklaşmalarının önlenmesi, istihdam edilen çalışanların sağlığa zararlı olan faktörlerden kaynaklanan risklerden korunması ve bir çalışanın fizyolojik ve psikolojik donanımına uygun bir mesleki ortama yerleştirilmesi ve bakımı durumlarını kapsamaktadır. İş sağlığı kavramı; çalışan sağlığını koruyarak daha verimli çalışmasının sağlanması; çalışma ortamının iyileştirilmesi ile İSG'ne elverişli hale getirilmesi; iş organizasyonlarının ve çalışma kültürlerinin, işyerinde sağlık ve güvenliği destekleyen bir şekilde olumlu bir sosyal iklim yaratması ve gelişimi süreçleridir (ILO, 1998: 21-22).

Teknik boyutuyla iş güvenliği; çalışanları yaralayabilecek gerçek ya da potansiyel tehlikelerden nispeten uzak bir çalışma ortamının sürdürülmesidir. İşyerlerindeki çalışma şartlarının sağlıklı ve güvenli olması sağlayan ve iş kazası ile meslek hastalıklarını önlemek için yürütülen planlı teknik çalışmalar bütünüdür. Bir işyerinde işgörmeye esnasında fiziksel çevresel şartlar nedeniyle karşılaşabilecek olan sağlık problemleri ve mesleki tehlikelerin bertaraf edilmesi veya minimize edilmesine yönelik planlı çalışmalardır. İşin yürütüm koşulları nedeniyle ortaya çıkabilecek tehlike ve risklere yoğunlaşarak iş kazaları ve meslek hastalıklarının ortaya çıkmasının önlenmesi amacıyla sistemli bir şekilde organizasyon kültürüyle sunulan çabalardır (Kurt, 2013: 15).

İSG kavramının tıbbi ve teknik açılarından bölümlendirilerek tanımlanması İSG profesyonellerinin de görev alanlarının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Tıbbi boyut daha çok hekim ve diğer sağlık personellerinin, teknik boyut ise uzman ve teknikerlerin görev alanlarını tayin etmektedir.

İSG profesyonelleri içinde iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, diğer sağlık personeli ve tekniker yer almaktadır. İş güvenliği uzmanı; çalışma kuralları ilgili yönetmelikle tayin edilen, İSG çerçevesinde görev yapmak için Bakanlıkça yetkili kılınan, iş güvenliği uzmanlık belgesi almış olan, Bakanlık ve ilgili kurumlarında iş yaşamını denetleyen müfettişler ve mühendislik ya da mimarlık eğitimi veren fakültelerin mezunları ile

teknikeri ifade etmektedir (R.G., 2012). İşyeri hekimi; İSG alanında görev ifa etmek için Bakanlık tarafından yetkilendirilen işyeri hekimi belgesi sahibi hekimler şeklinde açıklanabilir (R.G., 2013). Diğer sağlık personeli; İSG hizmetlerinde vazifelendirilmek için Bakanlık tarafından belge verilmiş hemşire, sağlık memuru, acil tıp teknisyeni ve çevre sağlığı teknisyeni diploması olanlarla Bakanlığın verdiği işyeri hemşiresi belgesi bulunan kişiler şeklinde tanımlanmaktadır (R.G., 2013). İSG profesyonellerinden olan tekniker; teknik öğretmen, fizikçi, kimyager ve biyolog unvanını almaya hak kazanmış olanlar ile üniversitelerin İSG programı mezunu kişiler için kullanılan bir kavramdır (R.G., 2012).

Tüm bu kavramların teorik olarak tanımlanmasına karşın iş hayatında kesin çizgilerle böyle ayrımların yapılmadığı da bir gerçektir. Bu araştırma bu açıdan da yetki ve sorumlulukların karıştığı/çakıştığı sorun alanlarının farkına varmamızı sağlayacaktır.

2. İSG Profesyonellerinin Sorun Alanları

Bu bölümde, literatür taraması yapılarak İSG profesyonellerinin sorun alanları ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar analiz edilmiştir.

Sarı ve diğerleri (2021)’nin araştırması iş güvenliği uzmanları ve çalışanlar arasındaki iletişim sorunları üzerine odaklanmıştır. Burada tarafların bu konuyla ilgili problemlerine yönelik durum tespiti ve ihtiyaç değerlendirmesi yapılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Araştırmada medya, sağlık, tekstil ve distribütör firmalarında çalışan, her birinde yirmişer kişi olmak üzere toplamda 80 kişiye anket uygulanmış ve halihazırda çalışan iş güvenliği uzmanlarıyla birebir görüşmeler yapılmıştır. Sonuçta; çalışanların iş yükünün fazla olması, iş güvenliği uzmanının çalışanlara yapmaları gerekenleri emir kipi kullanarak ifade etmeleri, mobbing, İSG kültürünün oluşmaması, bir konuya yönelik fikri olmayan kişilere açıklama yaparken yaşanan zorluklar, teknik yönden eksiklikler, tecrübe eksikliği, branşlaşmanın olmadığı alanda eksikliklerin artması,

ücret yetersizliği, mevzuattaki boşluklar ve ertelemeler, iş güvenliği uzmanlarının yetkilerinin sınırlılığı, yasal sorumluluklarının fazla olması ve saygınlık eksikliği, çalışanların iş güvenliği uzmanının aktardığı bilgilere uymaması, uyarıların dikkate alınmaması, işyerinde İSG konularının olması gereken değeri görmemesi, evraklarda fazla prosedür olması, taşeron firmalarda yeterli İSG kurallarının uygulanmaması, zamanın iyi yönetilmemesi sebebiyle tatbikatların aksaması, personel değişikliğinin sık yaşanması sebebiyle eğitimlerde aksama, iş güvenliği uzmanlarının aldığı eğitimin yetersiz olması, personel yetersizliğine bağlı aşırı çalışma saatleri ve işveren baskısı şeklindeki sorunlar tespit edilmiştir.

Tuna (2021) çalışmasında, iş yaşamındaki problemlerin iş güvenliği uzmanlarının sürekli kaygı seviyelerini nasıl etkilediğine yönelik bir analiz yapmıştır. Veriler 180 iş güvenliği uzmanından “İş Güvenliği Uzmanlarının Sorunları Ölçeği” ile “Sürekli Kaygı Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Sonuçta; iş güvenliği uzmanlarının iş hayatında karşılaştığı problemlerle sürekli kaygı seviyeleri arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Bunun dışında işverenin farkındalığının yetersiz olması, çalışanların önemsememesi ve mevzuattan kaynaklanan sorunların kaygı düzeyleri üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Ortak Sağlık ve Güvenlik Biriminde (OSGB) çalışanların, diğerlerine göre daha kaygılı olduğu, yaşlanmayla birlikte kaygı seviyelerinin azaldığı, C ve B sınıfı sertifikalı uzmanların sürekli kaygı seviyelerinin A sınıfı uzmanlara göre daha fazla olduğu şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Aksoy ve Mamatoğlu (2019), Türkiye örnekleminde kullanılmak üzere iş güvenliği uzmanlarının sorunları ölçeği geliştirmişlerdir. Ölçek oluşturma sürecinde veriler özel sektörde çalışan iş güvenliği uzmanlarından toplanmıştır. Anketin birinci kısmı ana sorunları ikinci kısmı ise organizasyonel sorunları kapsayan ifadelerden oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda ise, ana ve organizasyonel sorunlar ölçeklerinin Türk

örnekleminde kullanılabilirlik ve güvenilirliğe sahip olduğu ileri sürülmüştür.

Yılmaz ve diğerleri (2019) çalışmasında, İSG profesyonellerinin gelir düzeyleri ve çalışma koşullarıyla ilişkili verilere ulaşılmıştır. Veriler 521 kişiden kapalı uçlu sorulardan oluşan anket ile toplanmıştır. Çalışmada; iş güvenliği uzmanlarının çalışma şartlarının kötü olduğu, iş tatmin düzeyinin de olması gerekenin çok altında bulunduğu, düşük ücretlerde çalıştıkları, çalışma saatlerinin fazla olduğu, üstlendikleri yasal sorumluluklar karşısında yeterli iş güvencesine tabi olmadıkları ve İSG profesyonellerinin bir kısmının da fazla çalışma ücreti, yıllık izin, ara dinlenmesi, kıdem tazminatı gibi haklarından da yeterli seviyede yararlanamadıkları yönündeki sonuçlara ulaşılmıştır.

Takaoğlu ve diğ., (2018), iş güvenliği uzmanlarının yaşadığı sorunları ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Sonuç olarak; iş güvenliği uzmanlarının sırasıyla eğitim, mali, kanun ve uygulamaları, statü, işveren problemleri ve cinsiyet ayrımı gibi konularda sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Ayrıca bu sorunların kaynağında güvenlik kültürünün oluşmaması durumunun bulunduğu da belirtilmiştir.

Arslan ve Ulubeyli (2016) çalışmalarında, iş güvenliği uzmanlarının sorunlarını tespit etmeyi ve çözümüne yönelik öneriler üretmeyi amaçlamışlardır. Burada 110 iş güvenliği uzmanı ile anket çalışması yürütülerek çeşit sorunlar belirlenmiştir. Bu sorunlar; işverenin müdahaleci yaklaşımı, bağımsız olamama, işgörmeye ve danışmanlık sürelerinin yetersizliği ile uzmanların ücretlerinin, danışmanlık yaptıkları şirketlerce ödenmesinin mesleki bağımsızlıklarını olumsuz etkilemesi şeklindedir.

Literatürdeki çalışmaların İSG profesyonellerinden, genellikle iş güvenliği uzmanlarını kapsadığı ve bu uzmanların temel sorunları, ücret ve çalışma koşulları ile ilgili sorunları ve diğer çalışanlarla iletişim sorunlarına odaklandığı görülmüştür. Sonuçta bu sorunların; iş yükü, iletişim engelleri, İSG kültürü, teknik sorunlar, tecrübe yetersizliği, ücret, sektörel uzmanlık

sorunları, mevzuat, yetki, prosedür, personel yetersizliği, stres ve kaygı, işveren ve çalışan farkındalığı, yasal haklar ve çalışma koşulları, cinsiyet ayrımcılığı ve mesleki bağımsızlık temalarından oluştuğu söylenebilir.

3. Bulgular

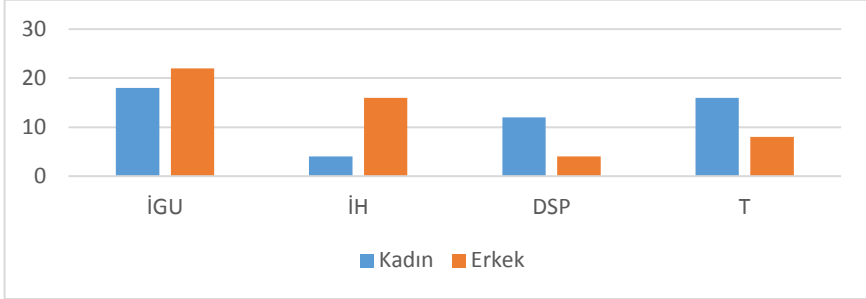
İlgili ulusal literatürde yapılan saha araştırmaları genellikle ya sadece çoğunlukla iş güvenliği uzmanları veya çok daha az olmak kaydıyla işyeri hekimlerinin problemlerine dönük yapılmıştır. Temelde İSG bir bütündür ve bu alanda görev yapan tüm ekibin sorunlarının ortaya konulması gerekir. Bu çalışmada İSG profesyonellerinin görevlerini yaparken karşılaştıkları sorunlar ve çözümü için yapılması gerekenler ele alınmıştır. Diğer taraftan bu saha araştırmaları İSG profesyonelleri ile ilgili iş yoğunluğu, stres, ücret, iletişim, teknik, tecrübe, mevzuat, cinsiyet ayrımcılığı ve mesleki bağımsızlık konularında yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmada İSG profesyonellerinden uzman, hekim, diğer sağlık personeli ve teknikerlerin sorunları; profesyoneller arasındaki işbirliği, denetim, bilinç eksikliği, yönetim problemleri ve güvenlik liderliği başlıklarında oluşturulan sorularla tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada sorulan sorular iki bölüm halinde yapılandırılmıştır. Birinci bölüm demografik ve tanımlayıcı sorulardan oluşmaktadır. Burada katılımcılardan kendilerini, deneyimlerini, statülerini tanımlamaları istenmiştir. İkinci bölümde açık uçlu sorularla İSG profesyonellerinin sorun alanları, değerlendirmeleri ve önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bölümdeki sorular yarı yapılandırılmış olduğundan katılımcıların değerlendirmeleriyle konunun detaylı araştırılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Özel sektörde ve OSGB'lerinde çalışan 50 kişiyle mülakat yapılmıştır. Görüşmeler 20 iş güvenliği uzmanı, 12 tekniker, 10 işyeri hekimi ve 8 diğer sağlık personeliyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler iki ana düzeyde yorumlanmıştır. İlk olarak İSG profesyonellerinin unvan/statü, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma

deneyimi, süresi ve yoğunluk açısından tanımlanmıştır. Daha sonra iş birliği, denetim, farkındalık düzeyi, İSG kültürü, işverenden ve yönetimden kaynaklı sorunlar ve güvenlik liderliği başlıklarında toplanan veriler betimsel analize tabi tutulmuştur.

Grafik1⁵: Unvan ve Cinsiyete Göre Dağılım (%)

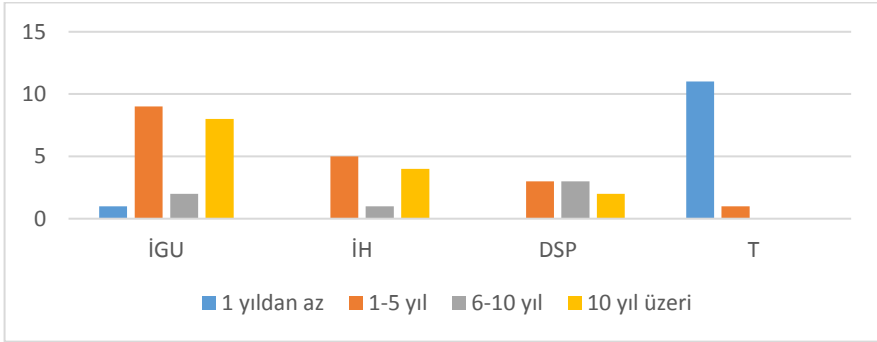
Araştırmaya katılanların dağılımı, İSG profesyonellerinin genel olarak dağılım oranlarına uygundur. Araştırmaya katılanların %40'ı iş güvenliği uzmanı, %24'ü tekniker, %20'si işyeri hekimi ve %16'sı diğer sağlık personeli şeklinde gerçekleşmiştir. Toplamda katılanların kadın erkek dağılımı eşittir. Tekniker ve diğer sağlık personeline katılan kadınların sayısı daha fazladır.

Katılımcılar çoğunlukla 25 yaş altı ve 25-35 yaş (%56) aralığında toplanmıştır. %18'i 36 ile 45 yaş, %10'u 46 ile 55 yaş ve %6'sı 56 ve üstü yaş aralığındadır. Teknikerlerin tamamı 25 yaş altı gruptadır. İş güvenliği uzmanlarının %30'u 25 yaş altında, %30'u 25 ile 35 yaş, %20'si 36 ile 45 yaş, %15'i 46 ile-55 yaş ve %5'i 56 ve üstü yaş aralığındadır. İşyeri hekimlerinin ise %50'si 25 ile 35 yaş, %10'u 36 ile 45 yaş, %20'si 46 ile 55 yaş ve %20'si 56 ve üstü yaş aralığındadır. Diğer sağlık personellerinde %12,5'i 25 yaş altı, %37,5'i 25 ile 35 yaş ve %50'si 36 ile 45 yaş aralığındadır.

⁵ Tüm grafiklerde kullanılmak üzere yer alan kısaltmalar şu şekildedir. İş Güvenliği Uzmanı: İGU, İşyeri Hekimi: İH, Diğer sağlık personelleri: DSP ve Tekniker: T.

Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde, çoğunluk lisans ve lisansüstü eğitime sahiptir. Buradaki en önemli etken işyeri hekimleridir. Onlar en az lisans mezunu olmak zorundadırlar. Bunun dışında iş güvenliği uzmanlarında durum neredeyse eşittir. Bunların %55'i lisans ve lisansüstü eğitime sahiptir. %45'i önlisans mezunudur. Diğer sağlık personellerinin de %75'i lisans diplomasına sahiptir. Ancak teknikerlerin %92'si önlisans mezunudur.

Grafik.2: İş Deneyimi

Grafik 2'ye göre; katılımcıların %24'ü 1 yıldan az, %36'sı 1 ile 5 yıl, %12'si 6 ile 10 yıl ve %28'i 10 yıl ve üstü aralığında deneyime sahip olduğu görülmüştür. İş güvenliği uzmanlarının %45'i 1 ile 5 yıl, %40'ı 10 yıl ve üstü, %10'u 6 ile 10 yıl aralığında ve %5'i 1 yıldan az deneyime sahiptir. İşyeri hekimlerinin %50'si 1 ile 5 yıl aralığında, %40'ı 10 yıl ve üstü ve %10'u 6 ile 10 yıl aralığında deneyime sahiptir. Teknikerlerin yaklaşık %92'si 1 yıldan az ve %8'i 1 ile 5 yıl aralığında deneyime sahiptir. Diğer sağlık personellerinin ise %37,5'i 1 ile 5 yıl, %37,5'i 6 ile 10 yıl ve %25'i 10 yıl ve üstü aralığında deneyime sahiptir.

İSG profesyonellerinin haftalık çalışma sürelerine göre dağılımı oransal olarak incelendiğinde çoğunlukla haftalık 45 saat çalışmaktadırlar. Ayrıntılı olarak bakacak olursak sırasıyla, %82'si 45 saat, %10'u 50 saat, %4'ü 40 saat ortalamasında çalışmaktadır. Bir kişi dokuz ve bir kişi de 58 saat (iş güvenliği uzmanı) çalıştığını belirtmiştir. İş güvenliği uzmanlarının %85'i,

işyeri hekimlerinin %80'i, teknikerlerin yaklaşık %92'si ve diğer sağlık personellerinin %62,5'i 45 saat haftalık çalışma süresine sahiptir.

Çalışma süresinden bağımsız olarak çalışanlardan iş yoğunluğunu değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre sırasıyla katılımcılar %58 aşırı yoğun, %38 yoğun ve %4 yoğun değil şeklinde soruyu cevaplamıştır. İş güvenliği uzmanlarının %85 aşırı yoğun ve %15'i yoğun cevabını vermiştir. İşyeri hekimlerinin %60'ı aşırı yoğun ve %40'ı yoğun cevabını belirtmiştir. Teknikerlerin ise yaklaşık %42'lik dilimlerde aşırı yoğun ve yoğun ile %16'sı yoğun değil cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %87,5'i yoğun ve %12,5'i ise aşırı yoğun cevabını belirtmiştir.

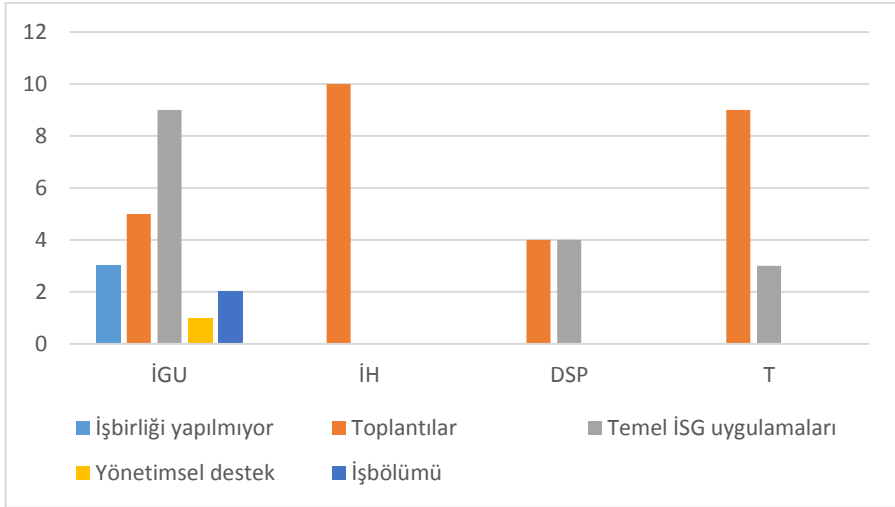
İSG'nin etkin olarak uygulanmasında işbirliğinin geliştirilmesi önem arz eder. Çünkü İSG profesyonelleri İSG'nin uygulanmasında birbirlerini tamamlayan roller üstlenirler. Onlar arasındaki işbirliği sayesinde sorunlar daha etkili çözülebilir. Bu kapsamda İSG profesyonelleri işyerindeki risklerin belirlenmesinde, işyeri sağlık ve güvenlik sisteminin geliştirilmesi ve uygulanmasında, ortak eğitim programlarının düzenlenmesinde, denetimlerde ve İSG için bir işbirliği kültürünün oluşturulmasında birlikte çalışabilirler. Bu durum işyerindeki sağlık ve güvenlik standartlarının yükseltilmesinde yardım olur.

Grafik 3'e göre; işbirliği halinde çalışılması gereken durumlarda yapılan uygulamalara bakıldığında toplantılar (%56), temel İSG uygulamaları (%32) ağırlıklı olarak ön plana çıkmaktadır. Bunun dışında az da olsa işbölümü (%4) ve yönetsel destek (%2) cevabı da verilmiştir. Katılımcıların %6'sı işbirliği yapılmadığını belirtmiştir. Bu oranlar profesyoneller arasında değişmektedir. İş güvenliği uzmanlarının %45'i temel İSG uygulamaları, %25'i toplantılar, %15'i işbirliği yapılmıyor, %10'u iş bölümü ve %5'i yönetsel destek cevaplarını belirtmiştir. İşyeri hekimlerinin %100'ü toplantılar cevabını vermiştir. Teknikerlerin %75'i

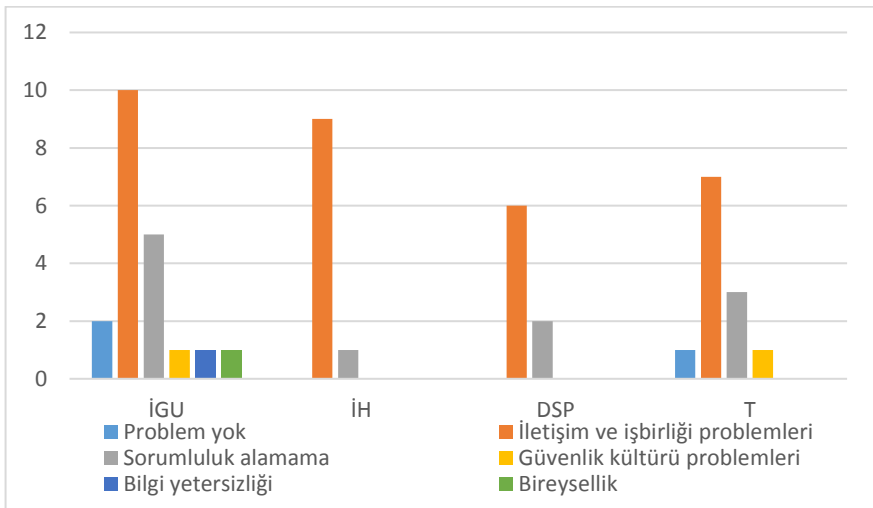
İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin Temel Sorunları

toplantılar ve %25'i temel İSG uygulamaları cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %50'lik dilimlerde toplantılar ve temel İSG uygulamaları cevaplarını belirtmiştir.

Grafik 3: İşbirliği Gerekli Durumlardaki Uygulamalar

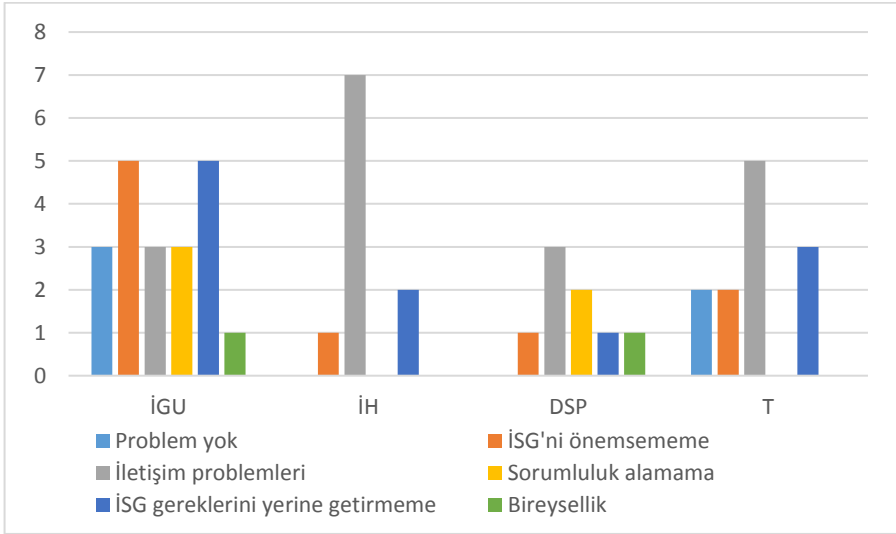

Grafik 4: İSG Profesyonelleri Arasında Yaşanan Problemler

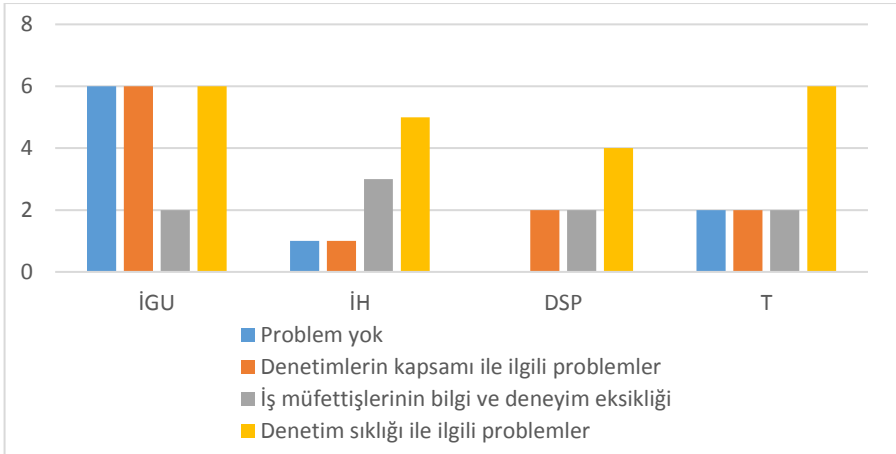
Grafik 4'e göre İSG profesyonelleri arasında yaşanan problemler hakkındaki soruya verilen yanıtlar sırasıyla; iletişim ve işbirliği problemleri (%64), sorumluluk almama (%22), güvenlik kültürü problemleri (%4) ve bilgi yetersizliği ve bireysellik (%2)'tir. Katılımcıların %6'sı problem olmadığını belirtmiştir. İş güvenliği uzmanlarının %50'si iletişim ve işbirliği problemleri, %25'i sorumluluk almama, %10'u problem yok, %5'lik dilimlerde ise güvenlik kültürü problemleri, bilgi yetersizliği ve bireysellik cevaplarını vermiştir. İşyeri hekimlerinin %90'ı iletişim ve işbirliği problemleri ve %10'u sorumluluk almama yanıtlarını vermişlerdir. Teknikerlerin %58'i iletişim ve işbirliği problemleri, %25'i sorumluluk almama, yaklaşık %8,5'lik dilimlerde problem yok ve güvenlik kültürü problemleri cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %75'i iletişim ve işbirliği problemleri ve %25'i sorumluluk almama cevaplarını belirtmiştir.

Grafik 5: İSG Profesyonelleri ile Diğer Çalışanlar Arasındaki Problemleri

Grafik 5'e göre; İSG profesyonelleri ile diğer çalışanlar arasındaki yaşanan problemler hakkındaki soruya, katılımcıların %36'sı iletişim problemleri, %22'si İSG gerekliliklerini yerine getirmeme, %18'i İSG'yi önemsememe, %10'u sorumluluk almama ve %4'ü bireysellik cevaplarını vermişlerdir. İş güvenliği uzmanlarının %25'i İSG'yi önemsememe ve %25'i İSG gerekliliklerini yerine getirmeme, %15'i iletişim problemleri, %15'i sorumluluk almama ve %5'i ise bireysellik cevaplarını vermiştir. %15'i problem olmadığını belirtmiştir. İşyeri hekimlerinin %70'i iletişim problemleri, %20'si İSG gerekliliklerini yerine getirmeme ve %10'u İSG'yi önemsememe cevaplarını vermiştir. Teknikerlerin yaklaşık %42'si iletişim problemleri, %25'i İSG gerekliliklerini yerine getirmeme, %16,5'i İSG'yi önemsememe ve geri kalanı problem yok yanıtını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %37,5'i iletişim problemleri %25'i sorumluluk almama, %12,5'lik dilimlerde İSG'yi önemsememe, İSG gerekliliklerini yerine getirmeme ve bireysellik cevaplarını vermiştir.

Grafik 6: İSG Denetimleri ile İlgili Problemler

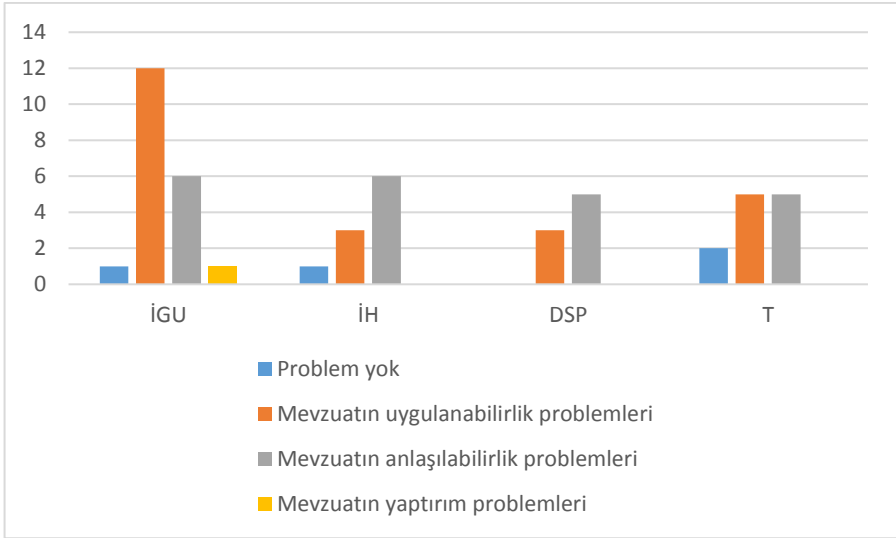

Grafik 6'ya göre; İSG denetimleri ile ilgili problemler hakkında soruya katılımcıların %42'si denetim sıklığı ve %22'si denetimlerin kapsamı ile

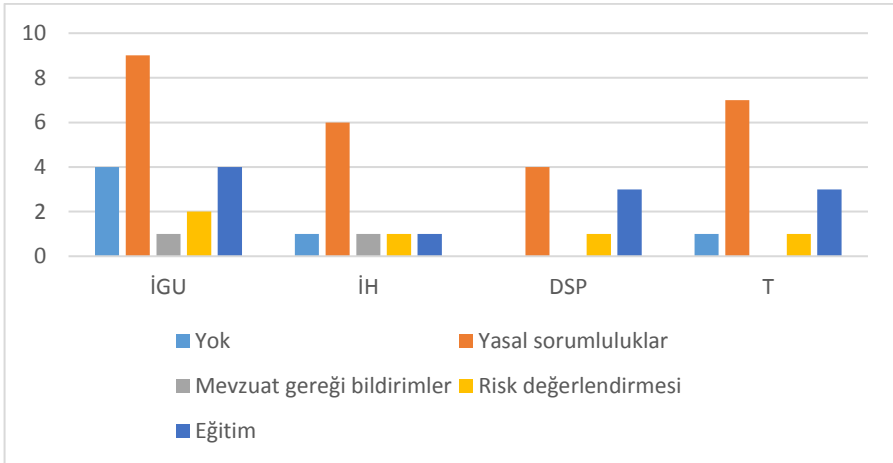
İlgili problemler, %18'i iş müfettişlerinin bilgi ve deneyim eksikliği cevaplarını vermiştir. İş güvenliği uzmanlarının %30'u denetimlerin kapsamı ve %30'u denetim sıklığı ile ilgili problemler ve %10'u ise iş müfettişlerinin bilgi ve deneyim eksikliği cevabını vermiştir. %30'u ise problem yok olduğunu belirtmiştir. İşyeri hekimleri sırasıyla denetim sıklığı ile ilgili problemler (%50), iş müfettişlerinin bilgi ve deneyim eksikliği (%30), ve denetimlerin kapsamı ile ilgili problemler (%10) ve problem yok (%10) cevaplarını vermiştir. Teknikerlerin %50'si denetim sıklığı ile ilgili problemler derken yaklaşık %16,6'lık dilimlerde ise problem yok, denetimlerin kapsamı ile ilgili problemler ve iş müfettişlerinin bilgi ve deneyim eksikliği cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %50'si denetim sıklığı ile ilgili problemler şeklinde soruya cevap vermiştir. %25'lik dilimlerde ise denetimlerin kapsamı ile ilgili problemler ile iş müfettişlerinin bilgi ve deneyim eksikliği cevapları teknikerler tarafından belirtilmiştir.

Grafik 7: İSG mevzuatı açısından yaşanan problemler

Grafik 7'ye göre; İSG mevzuatı açısından yaşanan problemler hakkındaki soruya, katılımcılar sırasıyla mevzuatın uygulanabilirlik (%46), anlaşılabilirlik (%44), ve yaptırım problemleri (%2) cevaplarını vermiştir. %8'i problem olmadığını beyan etmiştir. İş güvenliği uzmanlarının %60'ı mevzuatın uygulanabilirlik, %30'u anlaşılabilirlik ve %5'inin yaptırım problemleri temalarında yanıtlar verdiği görülmüştür. İşyeri hekimlerinin %60'ı mevzuatın anlaşılabilirlik ve %30'u uygulanabilirlik problemleri ve %10'u problem yok şeklinde soruyu cevaplamıştır. Teknikerler yaklaşık %42'lik dilimlerde mevzuatın uygulanabilirlik ve anlaşılabilirlik problemleri olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca %16 oranında da problem yok cevabı verilmiştir. Diğer sağlık personellerinin %62,5'i mevzuatın anlaşılabilirlik ve %37,5'i uygulanabilirlik problemleri olduğunu ifade etmiştir.

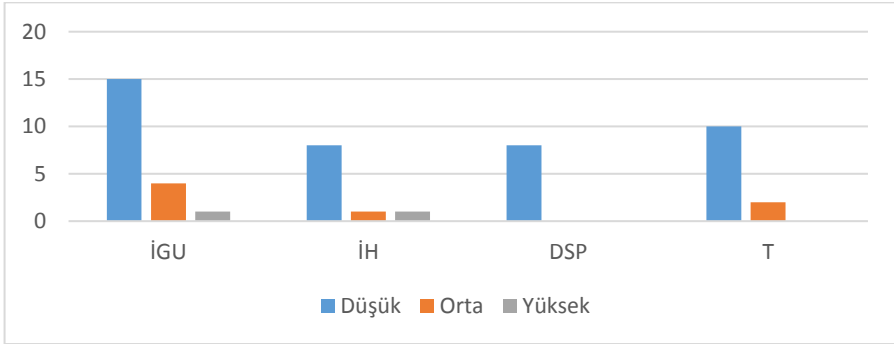
Grafik 8: İSG Mevzuatındaki Yoruma Açık Noktalar ve Nasıl Düzeltilebileceği

Grafik 8'e göre; İSG mevzuatında bulunan yoruma açık noktalar hakkındaki soruya, yasal sorumluluklar(%52), eğitim(%22), risk değerlendirmesi(%10) ve mevzuat gereği bildirimler (%4) cevapları

verilmiştir. İş güvenliği uzmanları soruyu yasal sorumluluklar (%45), eğitim (%20), risk değerlendirmesi (%10) ve mevzuat gereği bildirimler (%5) şeklinde yanıtlamıştır. İşyeri hekimlerinin %60'ı yasal sorumluluklar, %10'u mevzuat gereği bildirimler, %10'u risk değerlendirmesi ve %10'u eğitim cevaplarını vermişlerdir. Teknikerlerin yaklaşık %58'i yasal sorumluluklar, %25'i eğitim ve %8,5'i risk değerlendirmesi cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %50'si yasal sorumluluklar, %37,5'i eğitim ve %13,5'i risk değerlendirmesi cevaplarını vermiştir. Mevzuatın aksaklıklarının giderilmesi, ülke genelindeki etkin İSG konseylerinin oluşturulmasıyla birlikte alan önderlerinden oluşan bilimsel yetkinliğe sahip ekibin sosyal diyalog mekanizmasını işletmesiyle mümkün olabileceği belirtilmiştir.

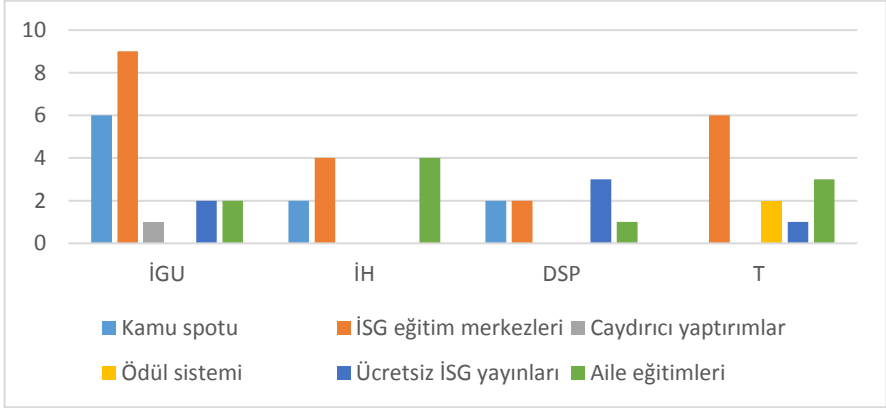
Grafik 9: İSG Açısından Farkındalık Düzeyi

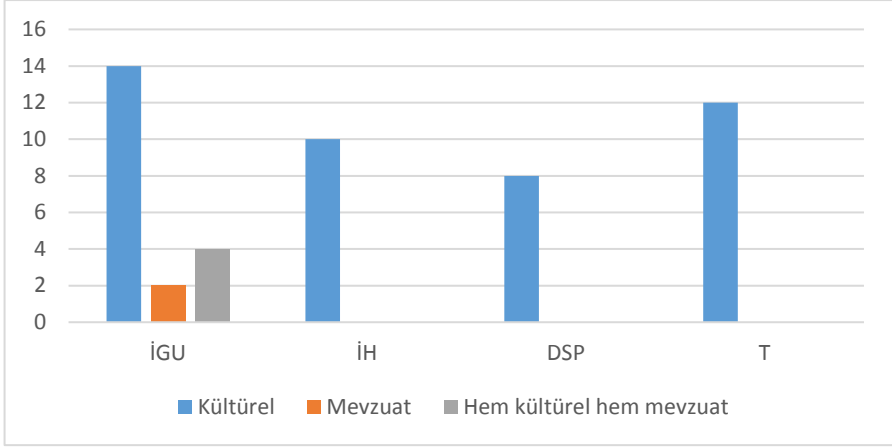
Grafik 9'a göre; İSG farkındalık düzeyinin araştırmaya katılanların %82'si düşük, %14'ü orta ve %4'ü yüksek olduğunu belirtmişlerdir. İş güvenliği uzmanlarının %75'i düşük, %20'si orta, İşyeri hekimlerinin %80'i düşük, %10'u orta, teknikerlerin yaklaşık %83'ü düşük ve %17'si orta ve diğer sağlık personellerinin %100'ü düşük cevabını vermiştir. Katılımcıların genel kanısı toplum genelinde, işverenlerde ve çalışanlarda farkındalık seviyesinin düşük düzeyde olduğu yönündeyken, İSG personellerinde yüksek farkındalık düzeyinin bulunduğu şeklindedir. Tedarikçi ve

müşterilerde ise hedef kitle nazarında değişkenliğe sahip olan gelişime açık bir farkındalık düzeyinin bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca genel anlamda da farkındalık düzeyinin artması adına çabaların olduğu belirtilmiştir.

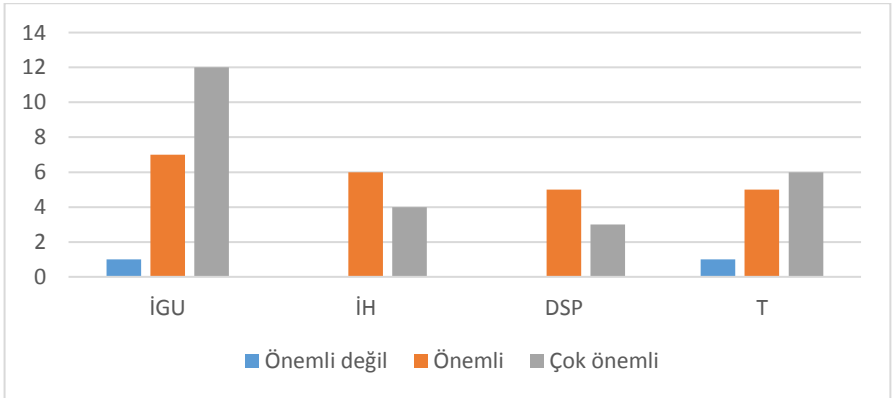
Grafik 10: İSG Farkındalığının Artırılması İçin Öneriler

Grafik 10'a göre; İSG farkındalığının artırılması adına öneriler hakkındaki soruya, katılımcıların %42'si İSG eğitim merkezleri, %20'lik dilimlerde kamu spotu ve aile eğitimleri, %12'si ücretsiz İSG yayınları, %4'ü ödül sistemi ve %2'si caydırıcı yaptırımlar şeklinde yanıtlar verilmiştir. İş güvenliği uzmanlarının %45'i İSG eğitim merkezleri, %30'u kamu spotu, %10'luk dilimlerde ücretsiz İSG yayınları ve aile eğitimleri ile %5'i caydırıcı yaptırımlar şeklinde cevaplarını vermiştir. İşyeri hekimleri %40'lık dilimlerde İSG eğitim merkezleri ve aile eğitimleri ile %20'si kamu spotu şeklinde yanıtlamıştır. Teknikerlerin %50'si İSG eğitim merkezleri, %25'i aile eğitimleri, yaklaşık %17'si ödül sistemi, %8'i ücretsiz İSG yayınları cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %37,5'i ücretsiz İSG yayınları, %25'lik dilimlerde kamu spotu ve İSG eğitim merkezleri, %12,5'i aile eğitimleri olarak cevaplarını vermiştir.

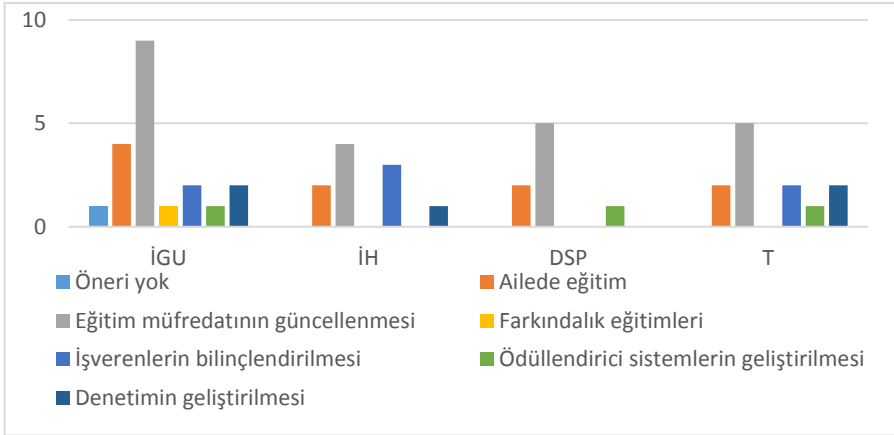
Grafik 11: İSG ile İlgili Sorunların Temelinde Yatan Etkenler

Grafik 11'e göre; İSG ile ilgili sorunların kültürel ve/veya mevzuata ait olup olmadığına yönelik soruya, katılımcıların %88'i kültürel, %8'i kültürel ve mevzuat ile %4'ü mevzuat şeklinde cevap vermiştir. İş güvenliği uzmanlarının %70'i kültürel, %20'si mevzuat ve %10'u kültürel ve mevzuat şeklinde cevaplarını sunmuştur. İşyeri hekimleri, tekniker ve diğer sağlık personellerinin ise %100'ü kültürel şeklinde soruyu cevaplamıştır.

Grafik 12: Güvenlik Kültürünün, İş Sağlığı ve Güvenliğindeki Yeri

Grafik 12'ye göre; güvenlik kültürünün, iş sağlığı ve güvenliğindeki yeri hakkındaki soruya, katılımcıların %50'si çok önemli, %46'sı önemli ve %4'ü önemli değil cevaplarını sunmuştur. İş güvenliği uzmanlarının %60'ı çok önemli, %35'i önemli ve %5'i önemli değil cevaplarını vermiştir. İşyeri hekimlerinin %60'ı önemli ve %40'ı çok önemli şeklinde soruyu cevaplamıştır. Teknikerlerin %50'si çok önemli, yaklaşık %42'si önemli ve %8'i önemli değil şeklinde cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %62,5'i önemli ve %37,5'i çok önemli şeklinde soruyu cevaplamıştır.

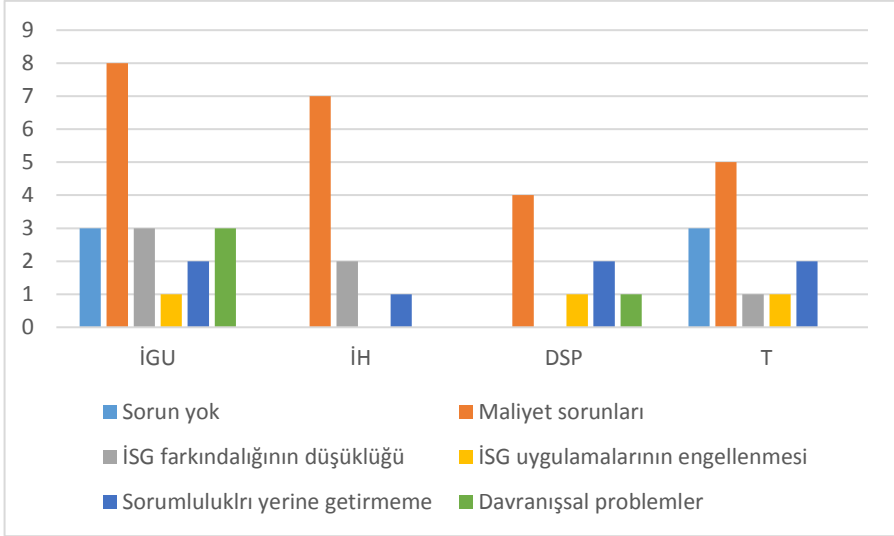
Grafik 13: Pozitif Güvenlik Kültürü Oluşturmak Adına Öneriler

Grafik 13'e göre; pozitif güvenlik kültürü oluşturmak adına öneriler hakkındaki soruya, sırasıyla katılımcıların %46'sı eğitim müfredatının güncellenmesi, %20'si ailede eğitim, %14'ü işverenlerin bilinçlendirilmesi, %10'u denetimin geliştirilmesi, %6'sı ödüllendirici sistemlerin geliştirilmesi ve %2'si farkındalık etkinlikleri cevaplarını vermiştir. İş güvenliği uzmanlarının %45'i eğitim müfredatının güncellenmesi, %20'si ailede eğitim, %10'luk dilimlerde işverenlerin bilinçlendirilmesi ve denetimin geliştirilmesi, %5'i farkındalık etkinlikleri ve %5'i ödüllendirici sistemlerin geliştirilmesi cevaplarını vermiştir. İşyeri hekimlerinin %40'ı

eğitim müfredatının güncellenmesi, %30'u işverenlerin bilinçlendirilmesi, %20'si ailede eğitim ve %10'u denetimin geliştirilmesi yönünde soruları cevaplamıştır. Teknikerlerin yaklaşık %42'si eğitim müfredatının güncellenmesi, %16,5'i ailede eğitim, %16,5'i işverenlerin bilinçlendirilmesi ve denetimin geliştirilmesi, %8,5'i ödüllendirici sistemlerin geliştirilmesi cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %62,5'i eğitim müfredatının güncellenmesi, %25'i ailede eğitim ve %12,5'i ödüllendirici sistemlerin geliştirilmesi şeklinde soruyu cevaplamıştır.

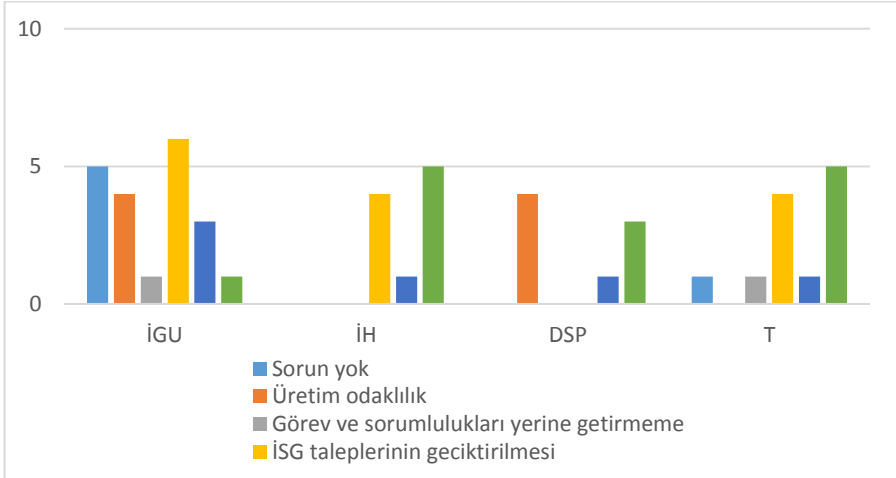
Grafik 14: İSG Profesyonellerinin İşveren Kaynaklı Sorun Alanları

Grafik 14'e göre; işverenden kaynaklı, işi yerine getirme açısından karşılaştıkları sorun alanları hakkındaki soruya; katılımcıların %48'i maliyet sorunları, %14'ü sorumlulukları yerine getirmeme, %12'si İSG farkındalığının düşük olması, %8'i davranışsal problemler ve %6'sı İSG uygulamalarının engellenmesi şeklinde cevaplar vermiştir. İş güvenliği uzmanlarının %40'ı maliyet sorunları, %15'i sorun yok, %15'i İSG

farkındalığının düşük olması ve davranışsal problemler, %10'u sorumlulukları yerine getirmeme ve %5'i İSG uygulamalarının engellenmesi cevaplarını vermiştir. İşyeri hekimlerinin %70'i maliyet sorunları, %20'si İSG farkındalığının düşük olması ve %10'u sorumlulukları yerine getirmeme şeklinde soruları cevaplamıştır. Teknikerlerin yaklaşık %42'si maliyet sorunları, %25'i sorun yok, yaklaşık %17'si sorumlulukları yerine getirmeme ve %8'lik dilimlerde İSG farkındalığının düşük olması ile İSG uygulamalarının engellenmesi cevaplarını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %50'si maliyet sorunları, %25'i sorumlulukları yerine getirmeme, %12,5'lik dilimlerde İSG uygulamalarının engellenmesi ve davranışsal problemler şeklinde soruyu cevaplamıştır.

Grafik 15: İş Sağlığı ve Güvenliğinde Yönetimden Kaynaklı Problemler

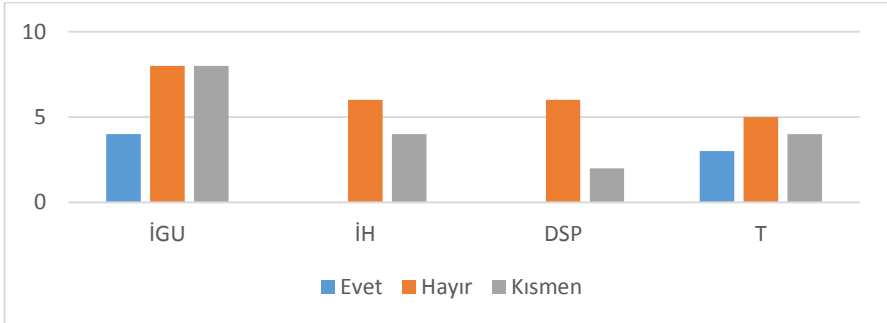

Grafik 15'e göre; İSG'de yönetimden kaynaklı problemler hakkındaki soruya, katılımcıların %28'i İSG taleplerinin geciktirilmesi ve %28'i iletişimsel problemler şeklinde soruyu cevaplamıştır. Ayrıca katılımcıların %16'sı üretim odaklılık, %12'si İSG'nin önemsenmemesi ile %4'ü görev ve sorumlulukları yerine getirmeme cevaplarını vermiştir. İş güvenliği

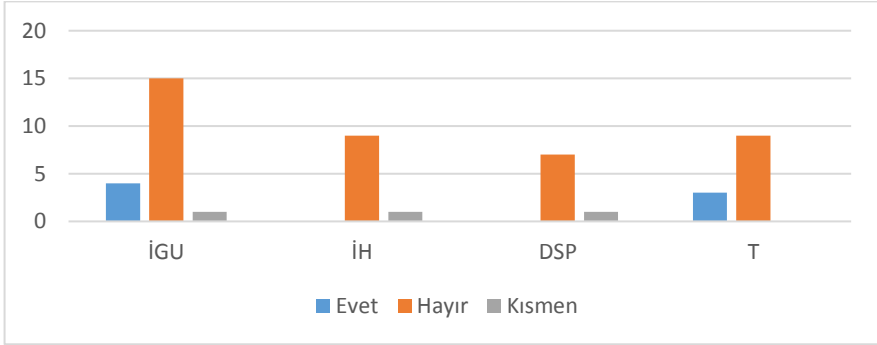
uzmanlarının %30'u İSG taleplerinin geciktirilmesi, %25'i sorun yok, %20'si üretim odaklılık, %15'i İSG'nin önemsenmemesi ve %5'lik dilimlerde görev ve sorumlulukları yerine getirmeme ve iletişimsel problemler şeklinde soruları cevaplamıştır. İşyeri hekimlerinin %50'si iletişimsel problemler, %40'ı İSG taleplerinin geciktirilmesi ve %10'u İSG'nin önemsenmemesi cevaplarını vermiştir. Teknikerlerin yaklaşık %42'si iletişimsel problemler, yaklaşık %34'ü İSG taleplerinin geciktirilmesi ve %8'lik dilimlerde sorun yok, görev ve sorumlulukları yerine getirmeme ve İSG'nin önemsenmemesi şeklinde soruyu cevaplamıştır. Diğer sağlık personellerinin %50'si üretim odaklılık, %37,5'i iletişimsel problemler ve %12,5'i İSG'nin önemsenmemesi cevaplarını vermiştir.

Grafik 16: İşverenin Mevzuatın Gereklilerini Yapma Durumu

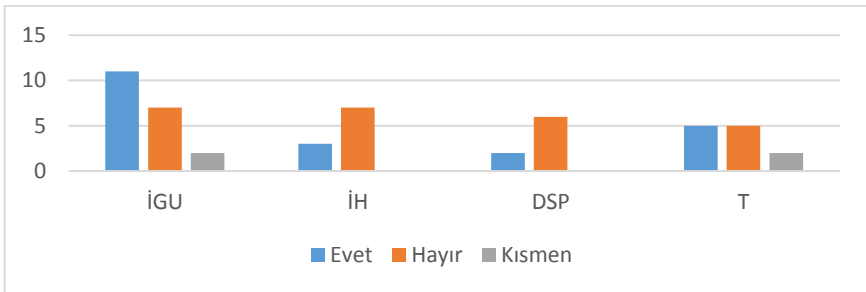
Grafik 16'ya göre; işverenin mevzuatın gerektirdiklerini yerine getirip getirmediği hakkındaki soruya, katılımcıların %50'si hayır, %36'sı kısmen ve %14'ü evet şeklinde soruyu cevaplamıştır. İş güvenliği uzmanlarının %40'ı hayır, %40'ı kısmen ve %20'si evet cevabı vermiştir. İşyeri hekimlerinin %60'ı hayır ve %40'ı kısmen şeklinde soruyu cevaplamıştır. Teknikerlerin yaklaşık %42'si hayır, %33'ü kısmen ve %25'i evet cevabını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %75'i hayır ve %25'i kısmen şeklinde soruyu yanıtlamıştır.

Grafik 17: İSG Kültürü Bakımından İşverenin Mevzuattan Kaynaklı Uygulamaları Geliştirme Durumu

Grafik 17'ye göre; işverenin İSG kültürü bakımından mevzuattan kaynaklı uygulamaları geliştirip geliştirmedigine dair soruya, katılımcıların %80'i hayır, %14'ü evet ve %6'sı kısmen şeklinde soruyu yanıtlamıştır. İş güvenliği uzmanlarının %75'i hayır, 20'si evet ve %5'i kısmen cevabını vermiştir. İşyeri hekimlerinin %90'ı hayır ve %10'u kısmen şeklinde soruyu yanıtlamıştır. Diğer sağlık personellerinin %87,5'i ve %12,5'i kısmen cevabını vermiştir. Katılımcıların genel kanısı mevzuat gerekliliklerine bile işverenlerin uymasında problemler yaşandığı yönündedir.

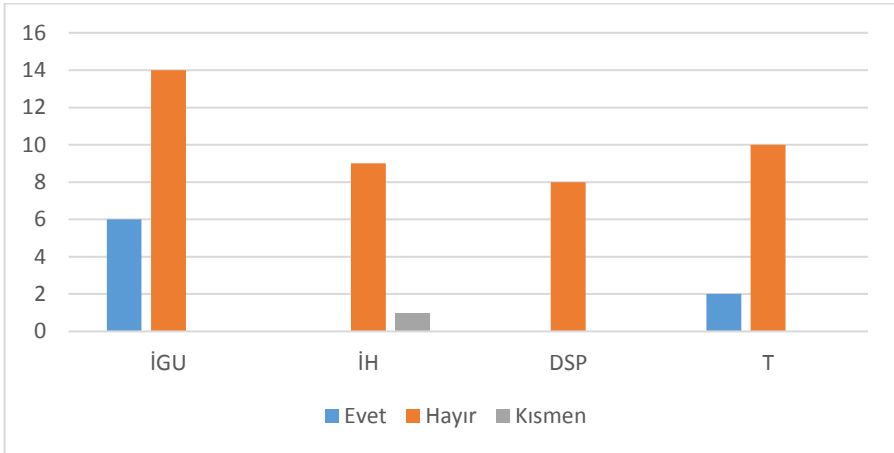
Grafik 18: İSG Profesyonellerinin Kendilerini Güvenlik Lideri Olarak Görme Durumu

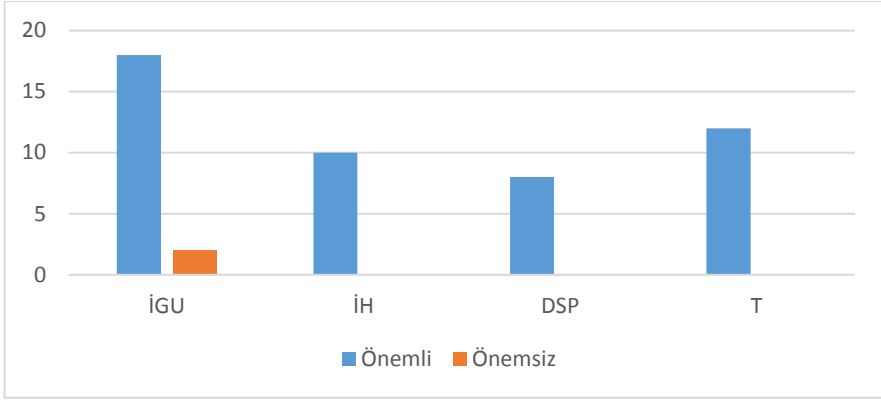
Grafik 18'e göre; güvenlik liderliği hakkındaki soruya, katılımcıların %50'si hayır, %42'si evet ve %8'i kısmen şeklinde soruyu yanıtlamıştır. İş

güvenliği uzmanlarının %55'i evet, %35'i hayır ve %10'u kısmen cevabını vermiştir. İşyeri hekimlerinin %70'i hayır ve %30'u evet şeklinde soruyu yanıtlamıştır. Teknikerler yaklaşık %42'lik dilimlerde evet ve hayır cevaplarını vermiştir. Ayrıca teknikerlerin %16'sı kısmen şeklinde soruyu yanıtlamıştır. Diğer sağlık personellerinin %75'i hayır ve %25'i evet cevabını vermiştir. Katılımcıların genel kanısı, işyerinde liderliği destekleyici ortamın oluşmasının önemli olduğu yönündedir.

Grafik 19: İşyerinde Güvenlik Liderliğinin Desteklenme Durumu

Grafik 19'a göre; işyerindeki güvenlik liderliği desteği hakkındaki soruya, katılımcıların %82'si hayır, %16'sı evet ve %2 si kısmen şeklinde soruyu yanıtlamıştır. İş güvenliği uzmanlarının %70'i hayır ve %30'u evet cevaplarını vermiştir. İşyeri hekimlerinin %90'ı hayır ve %10 kısmen şeklinde soruyu yanıtlamıştır. Teknikerlerin %83'ü hayır ve %17'si evet cevabını vermiştir. Diğer sağlık personellerinin %100'ü hayır cevabını vermiştir. Katılımcıların genel kanısı, liderlik özelliklerinin işyerinde üst yönetim tarafından desteklenmediği ve standart İSG süreçlerini gerçekleştirirken aksamalarla karşılaştığı yönündedir.

Grafik 20: Güvenlik Adına İşyerinde Liderin Bulunmasının Önemi

Grafik 20'ye göre; güvenlik liderinin iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemedeki önemine dair soruya katılımcıların %96'sı önemli ve %4'ü önemsiz şeklinde soruyu yanıtlamıştır. İş güvenliği uzmanlarının %90'ı önemli ve %10 önemsiz cevabını vermiştir. İşyeri hekimi, tekniker ve diğer sağlık personellerinin %100'ü önemli şekilde soruyu yanıtlamıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmaya, 20 kişi iş güvenliği uzmanı, 10 kişi işyeri hekimi, 12 kişi tekniker ve 8 kişi de diğer sağlık personeli olmak üzere toplam 50 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılanların %40'ı iş güvenliği uzmanı, %24'ü tekniker, %20'si işyeri hekimi ve %16'sı diğer sağlık personelidir. Genelde kadın erkek dağılımı eşit olmasına rağmen tekniker ve diğer sağlık personeline kadınların sayısı daha fazladır. Çoğunluğu 25-35 yaş aralığındadır, lisans ve lisansüstü eğitime sahiptir ve 1-5 yıl arası deneyime sahiptir. Katılımcıların çoğunluğu haftalık çalışma süresine uygun çalışmaktadır. Ancak iş yoğunluğu açısından değerlendirildiğinde %58'i aşırı yoğun çalıştıkları ve özellikle iş güvenliği uzmanlarının %85'inin, iş süreçlerinin aşırı yoğun olduğu ve psikolojik açıdan etkilendiği belirlenmiştir.

İSG alanında iletişim ve işbirliği, denetim, mevzuat, farkındalık, güvenlik kültürü, güvenlik liderliği ile işveren ve yönetim eksenli birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. İşbirliği halinde çalışılması gereken durumlarda ağırlıklı olarak toplantılar ve temel İSG uygulamaları olduğu, işbölümü ve yönetsel desteğin çok az olduğu görülmektedir. Bu çerçevede İSG profesyonellerinin işyerindeki riskleri belirlemede, ortak eğitimlerde, denetimlerde, İşyeri Sağlık ve Yönetim Sisteminin geliştirilmesinde ve İSG için bir işbirliği kültürünün inşasında birlikte çalışmaları önerilebilir. İSG profesyonelleri arasında yaşanan problemler arasında yoğunluk sırasına göre iletişim ve işbirliği problemleri, sorumluluk almama, güvenlik kültürü problemleri, bilgi yetersizliği ve bireysellik hususları yer almaktadır. İSG profesyonelleri ile diğer çalışanlar arasındaki problemler sırasıyla iletişim problemleri, İSG gerekliliklerini yerine getirmeme, İSG'yi önemsememe, sorumluluk almama ve bireysellik olarak belirtilmiştir. Bu durumda iletişim- işbirliği ve sorumluluk alanlarında yaşanan problemler İSG profesyonellerinin önemli sorunları olarak durmaktadır. Bu hususlar aynı zamanda diğer çalışanlarla da yaşanmaktadır. Dolayısıyla pareto optimumunda olduğu gibi bu problemlerin çözümü ile İSG meselelerinin büyük oranda çözülmesi sağlanabilir.

Katılımcılar denetimle ilgili olarak denetimlerin sıklığı (%42), denetimlerin kapsamı (%22) iş müfettişlerinin bilgi ve deneyim eksikliği (%18) gibi problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. İSG mevzuatı açısından mevzuatın uygulanabilirliği (%46), anlaşılabilirliği (%44) ve mevzuatın yaptırım problemleri (%2) dile getirilmiştir. İSG mevzuatında bulunan yoruma açık noktaların yasal sorumluluklar (%52), eğitim (%22), risk değerlendirmesi (%10) ve mevzuat gereği bildirimler (%4) noktalarında yaşandığı ve mevzuattaki aksaklıkların ülke genelindeki etkin İSG konseylerinin oluşturulmasıyla birlikte alan önderlerinden oluşan bilimsel yetkinliğe sahip ekibin sosyal diyalog mekanizmasını işletmesiyle giderilebileceği ileri sürülmüştür. İSG farkındalık düzeyinin işverenlerde ve çalışanlarda

düşük, İSG personellerinde yüksek olduğu görülmüştür. İSG farkındalığının artırılması için İSG eğitim merkezleri (%42), kamu spotu ve aile eğitimleri (%20), ücretsiz İSG yayınları (%12), ödül sistemi (%4) ve caydırıcı yaptırımların (%2) kullanılması gerektiği tespit edilmiştir. İSG ile ilgili sorunların büyük oranda kültürel (%88) sebeplerden kaynaklandığı daha azının da mevzuattan kaynaklandığı ileri sürülmüştür. Katılımcılar güvenlik kültürünün, iş sağlığı ve güvenliğindeki yerini büyük oranda önemli ve çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Pozitif güvenlik kültürü oluşturmak için de eğitim müfredatının güncellenmesi(%46), ailede eğitim(%20), işverenlerin bilinçlendirilmesi(%14), denetimin geliştirilmesi(%10), ödüllendirici sistemlerin geliştirilmesi(%6) ve farkındalık etkinlikleri(%2) önerilmiştir. İşverenden kaynaklı, işi yerine getirme açısından karşılaştıkları sorunların maliyet (%48), sorumlulukları yerine getirmeme(%14), İSG farkındalığının düşük olması(%12), davranışsal problemler (%8)ve İSG uygulamalarının engellenmesi (%6); İSG’de yönetimden kaynaklı problemler olarak da İSG taleplerinin geciktirilmesi (%28), iletişimsel problemler(%28), üretim odaklılık(%16), İSG’nin önemsenmemesi (%12) ve görev ve sorumlulukları yerine getirmeme(%4) olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların %50’si işverenin mevzuatın gerektirdiklerini yerine getirmediği, %36’sının da kısmen yerine getirdiğini; İSG kültürü bakımından mevzuattan kaynaklı uygulamaları ise büyük oranda (%80) geliştirmediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların yarısı kendisini güvenlik lideri olarak görmediği ve büyük çoğunluğun işyerindeki güvenlik liderliğinin desteklenmediğini (%82) ve güvenlik liderinin iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemede önemli olduğunu (%96) söylediği tespit edilmiştir.

Pozitif güvenlik kültürünün çalışanları hayata yakınlaştıracığı, iş kazaları eksikliğini azaltacağı, çok boyutlu ve bütüncül açıdan kapsayıcı güvenlik kültürü ölçeği oluşturularak saha araştırmaları yapılmasının

çalışma hayatına katkı sağlayacağı ve toplumsal farkındalığın artırılması adına iyi uygulamaların daha fazla duyurulması gerektiği söylenebilir.

Sonuçta aşağıdaki öneriler yapılabilir;

- Profesyioneller arasında işbirliği konularının geliştirilmesi, yetki ve sorumluluk alanlarının netleştirilmesi
- İSG denetimlerinin sıklığı ve kapsamının artırılması, denetleyicilerin bilgi ve deneyim eksikliklerinin giderilmesi
- Mevzuatın anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğinin artırılması ve özellikle yoruma açık olan hususların netleştirilmesi
- İSG farkındalığını arttırmaya dönük faaliyetlere ağırlık verilmesi
- Pozitif güvenlik kültürünün inşası için işyeri içi ve dışı eğitim, bilinçlendirme ve denetim faaliyetlerinin artırılması ve ödül sisteminin kurulması
- İşverenin yükümlülüklerini yerine getirmesinin ve mevzuattan kaynaklı uygulamaları geliştirmesinin sağlanması
- İşyerinde güvenlik liderliğinin oluşturulması ve desteklenmesinin sağlanması.

Kaynakça

- Aksoy, Ş. & Mamatoğlu, N.** (2019). Challenges of Occupational Safety Specialists Scale: A Scale Development Study. **Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi**, 1 (2) , 76-84 . DOI: 10.35365/ctjpp.19.1.09
- Alli, B. O.** (2008). **Fundamental principles of occupational health and safety**, **Baskı: 2**, Geneva, Switzerland: International Labour Office.
- Arslan, V. ve Ulubeyli, S.** (2016). “İş güvenliği uzmanlarının sorunlarına yönelik bir saha araştırması”, **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 50, ss.1321-1340.
- ILO** (1998). **Technical and ethical guidelines for workers health surveillance (Occupational Safety and Health Series No. 72)**, Geneva, Switzerland: International Labour Office.
- İSG KATİP** (2022). **Türkiye geneli sertifika sayıları**, <https://isgkatip.csgb.gov.tr/Logout.aspx> , Erişim Tarihi: 18.09.2022.
- Kurt, R.** (2013). **Herkes için iş sağlığı ve güvenliği rehberi**, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özkan, Y., Bayram, M. ve Arpat, B.** (2023). Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği sorunları: İlgili taraflar ekseninde bir değerlendirme. M. K. Namal ve B. Arpat (Ed.) **Çalışma Hayatının Güncel Sorunları** (ss.247-270). Paradigma Akademi.
- R.G.** (2012). **6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu**, Tarih: 30.06.2012, Sayı:28339, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6331&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 10.10.2022
- R.G.** (2013). **İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik**, Tarih: 20.07.2013, Sayı: 28713, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18615&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 20.10.2022.
- Sarı, Ş. N., Atalay, D., Çelik, Ö., Engin, F., Mirici, E. Gür, R. Aktaş, C. E. Uygun, H. ve Tepe, S.** (2021). “İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları ile Çalışanlar Arasındaki İletişim Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **II. Ulusal**

İş Sağlığı ve Güvenliği Öğrenci Kongresi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 3-4 Nisan, ss.48-65.

Takaoğlu, Z.B., Çelenk Kaya, E., Ölmezoğlu İri, N. İ. (2018). “İş güvenliği uzmanlarının yaşadığı sorunlar”, **Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 2, ss.1-9.

Tuna, H. (2021). “İş güvenliği uzmanlarının yaşadıkları sorunlar ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi”, **Sosyal Güvenlik Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 2, ss.365-378.

Van Dijk, F., Varekamp, I., Radon, K. ve Parra, M. (2011). **Glossary for basic occupational safety and health**, Toronto, Canada: Industrial Accident Prevention Association.

Yılmaz, F., Alp, S., Çınar, U. ve Öz, B. (2019). “İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin ücret ve çalışma koşullarının analizi”, **OHS Academy**, Cilt: 2, Sayı: 1, ss.41-49.

EK-1: Araştırma Soruları

1. Cinsiyetiniz ( ) Kadın ( ) Erkek	
2. Yaşınız ( ) 25 yaş altı ( ) 25 – 35 ( ) 36 – 45 ( ) 46 – 55 ( ) 56 ve üstü	
3. Medeni Durumunuz ( ) Evli ( ) Bekar ( ) Boşanmış /Eşi vefat etmiş	
4. Eğitim Durumunuz: ( ) Herhangi bir okul bitirmedim. ( ) İlkokul/ilköğretim ( ) Lise ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü	
5. Toplam İş Deneyiminiz ( ) 1 yıldan az ( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 10 yıl üstü	
6. Kurumdaki İş Deneyiminiz ( ) 1 yıldan az ( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 10 yıl üstü	
7. Çalıştığınız Bölüm/Departman/Birimdeki İş Deneyiminiz ( ) 1 yıldan az ( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 10 yıl üstü	
8. Çalıştığınız Bölüm/Departman/Birim	
9. Unvanınız ( ) İş Güvenliği Uzmanı ( ) İşyeri Hekimliği ( ) Diğer Sağlık Personeli ( ) Tekniker ( ) Diğer	
10. Günlük Çalışma Süreniz	
11. Haftalık Çalışma Süreniz	
12. İş Sözleşmesi Türünüz ( ) Belirli süreli ( ) Belirsiz süreli ( ) Kısmi süreli ( ) Tam süreli ( ) Deneme süreli ( ) Takım sözleşmesi ( ) Diğer	
13. Çalışan Sayısı	
14. İş Kazası Sıklık / Ağırlık Oranı	
15. Meslek Hastalığı Sayısı	
Aşağıdaki mülakat sorularının karşısındaki bölüme cevaplarınızı yazınız.	
16. İş yükünüzü yoğunluk açısından değerlendiriniz.	
17. İşbirliği halinde çalışmanız gereken durumlarda ne tür uygulamalar yapılmaktadır?	
17.1. İSG profesyonelleri (iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, diğer sağlık personeli, çalışan temsilcisi, destek elemanı) arasında yaşanan problemler nelerdir?	
17.2. Diğer çalışanlarla işbirliği bağlamında yaşanan problemler nelerdir?	
18. İSG denetimleri ile ilgili problemler nelerdir? İşyeri ve Bakanlık (iş müfettişleri) denetimleri bağlamında ayrı ayrı değerlendiriniz.	
19. İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı açısından yaşanan problemler nelerdir?	
19.1. İSG mevzuatındaki yoruma açık noktalar nelerdir ve nasıl düzeltilebilir?	
20. İSG açısından farkındalık düzeyi hakkında düşüncelerinizi, işveren, çalışan, İSG profesyonelleri, tedarikçiler, müşteriler ve genel toplum çerçevesinde değerlendiriniz?	
20.1. İSG farkındalığının artırılması için önerileriniz nelerdir?	
20.2. İSG ile ilgili sorunlar, temelde kültürel mi yoksa mevzuata mı aittir? Değerlendiriniz.	
20.3. Güvenlik kültürünün, İSG'ndeki yeri hakkında düşünceleriniz nelerdir?	
20.4. Pozitif güvenlik kültürü oluşturmak adına önerileriniz nelerdir?	
21. İşverenden kaynaklı, işinizi yerine getirme bakımından sorun alanlarınız nelerdir?	
21.1. İSG'nde yönetimden kaynaklı problemler nelerdir? Açıklayınız.	

21.2. İşveren, mevzuatın gerektirdiklerini yerine getiriyor mu? Açıklayınız.
21.3. İşveren İSG kültürü bakımından mevzuattan kaynaklı uygulamaları geliştiriyor mu? Açıklayınız.
22. Güvenlik liderliğini tanımlar mısınız?
22.1. Kendinizi güvenlik lideri olarak görüyor musunuz?
22.2. İşyerinizde güvenlik liderliği desteklenir mi? Bu konuda nasıl bir yol izleniyor?
22.3. Güvenlik adına işyerinizde liderin bulunmasını, tutum ve davranışların olumlu yönde gelişmesi ile iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesinde önemli olduğunu düşünüyor musunuz?
23. İSG ile ilgili gördüğünüz diğer genel problemlerin ve önerilerin neler olduğunu açıklayınız.
24. Ekleme istediğiniz düşüncelerinizi bu bölüme yazınız.

Ekrem Erdoğan & Kemal Gökmen Genç

||Beyan ve Açıklamalar/Disclosure Statements ||

1. Bu çalışmanın yazarı, Bilgi Dergisi'nce beyan edilen araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduğunu beyan etmektedir (The author confirms that his work complies with the principles of research and publication ethics announced by Bilgi).
2. Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir ve araştırmadan herhangi bir üçüncü şahıs/kurumun etkilenebileceğine dair bildirim bulunmamaktadır (No potential conflict of interest and the research's effects on any person/institution was reported by the author).
3. Makalenin tamamının Ekrem Erdoğan ve Kemal Gökmen Genç tarafından kaleme alınmış olduğu bildirilmiş ve ilave bir teşekkür konusu belirtilmemiştir (It was reported that the article was written by *Ekrem Erdoğan ve Kemal Gökmen Genç*, as no additional acknowledgement has been made).

Extended Abstract

The main problems of occupational health and safety professionals

Ekrem ERDOĞAN & Kemal Gökmen Genç

This study aims to identify the main issues of occupational health and safety professionals and offer solutions. Occupational health and safety (OHS) have a multidimensional and multilateral structure. In principle, its medical and technical aspects are at the forefront. It also has a legal dimension originating from laws. However, the legal obligations created by considering the medical and technical requirements must be designed and implemented according to the needs of each business. One of the critical stages in the healthy functioning of the OHS process is the design and implementation of a structure within the framework of the requirements of the enterprises. OHS professionals are essential for workplaces that aim to carry out the OHS process healthily. OHS professionals are individuals responsible for analysing the hazards and risks that may impair the health and well-being of the employees in the workplace or arise from the workplace. Anticipating, recognising, evaluating and controlling these hazards and risks are also among the responsibilities of these professionals. Unfortunately, in this process, OHS professionals encounter issues caused by the workplace, employer and employees. To identify these issues in the study, interviews were conducted with 50 OHS professionals. The obtained data were analysed descriptively. As a result of the study, the problems encountered by the OHS professionals were communication, cooperation, supervision, legislation, awareness, safety culture, safety leadership, and employer and management-oriented.